

ΤΕΧΝΗ

ΜΕ ΠΙΝΕΛΟ ΚΑΙ ΜΕ ΣΜΙΛΗ

ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΓΙΑ ΑΝΑΓΝΩΣΤΙΚΕΣ ΔΙΑΔΡΟΜΕΣ & ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ

Η βαλίτσα με τα βιβλία για τις εικαστικές τέχνες προτείνει στα παιδιά να γνωρίσουν, με διαφορετικούς τρόπους, θέματα που αφορούν την τέχνη. Τα καλεί να παρατηρήσουν, να ανακαλύψουν δρόμους και τρόπους των εικαστικών τεχνών, κυρίως της ζωγραφικής, να προσεγγίσουν λεπτομέρειες και θέματα μέσα από τα έργα διαφορετικών καλλιτεχνών, εποχών και κινημάτων, να διαβάσουν αφηγήσεις με λογοτεχνικό χαρακτήρα για καλλιτέχνες παλιότερους ή σύγχρονους, παραμυθικά κείμενα που γράφτηκαν με αφορμή έργα τέχνης, καθώς και βιβλία μυθοπλασίας με θέμα τη ζωγραφική.

Στη βαλίτσα περιλαμβάνονται:

- Βιβλία που αναφέρονται στην ιστορία της τέχνης, σε μορφές και τεχνοτροπίες, τα περισσότερα με ευφάνταστο και παιγνιώδη τρόπο.

- Μονογραφίες που αναφέρονται σε καλλιτέχνες: α. βιβλία μυθοπλασίας με αφορμή τα έργα σημαντικών ζωγράφων και β. βιβλία γύρω από έναν καλλιτέχνη, τη ζωή και το έργο του, στα οποία τα κείμενα κινούνται ανάμεσα στην πληροφορία και τη λογοτεχνία.

- Βιβλία μυθοπλασίας με θέμα τη ζωγραφική (*Η τελεία, Ο ζωγράφος του δάσους, Το αγόρι που ζωγράφιζε τον ουρανό*) κι ένα βιβλίο μυθοπλασίας εικονογραφημένο από σύγχρονο ζωγράφο (Κυριτσόπουλος).

Το βάρος έχει δοθεί στην τέχνη των νεότερων χρόνων με έμφαση στη ζωγραφική, όμως στα περισσότερα από τα βιβλία που αφορούν την ιστορία της τέχνης υπάρχουν στοιχεία από την προϊστορία ως σήμερα, έργα από ποικίλους πολιτισμούς, καθώς και αναφορές στις περισσότερες μορφές και τα υλικά των εικαστικών τεχνών.

Στόχος είναι η εξοικείωση με την τέχνη, η πρόκληση της φαντασίας και του ενδιαφέροντος, η γνωριμία τις διαφορετικές οπτικές των δημιουργών και όχι η ιστορική προσέγγιση· η διαπίστωση πως η τέχνη είναι μια αναγκαιότητα, ένας τρόπος έκφρασης και καλύτερης κατανόησης του κόσμου, αλλά και τρόπος παρέμβασης και διαμαρτυρίας.

Λόγω του θέματος και της πλούσιας εικονογράφησης, η πλειονότητα των βιβλίων μπορεί να αξιοποιηθεί από όλες τις ηλικίες και από αναγνώστες λιγότερο ή περισσότερο έμπειρους. Τα παιδιά καλό θα ήταν να έχουν χρόνο να ξεφυλλίσουν όλα τα βιβλία, να παρατηρήσουν τα διαφορετικά έργα, που ποικίλουν ως προς την εποχή και τον τόπο δημιουργίας τους, να ανακαλύψουν τα νήματα που τα ενώνουν, να προσεγγίσουν διαισθητικά τη σχέση των έργων με την εποχή του κάθε καλλιτέχνη, να γνωρίσουν έννοιες που διέπουν την τέχνη, και να εκφράσουν τα συναισθήματά τους. Να νοιώσουν απόλαυση και να δημιουργήσουν με τη σειρά τους, δένοντας λόγο και εικόνα.

Τα περισσότερα από τα βιβλία περιλαμβάνουν προτάσεις για δημιουργικές δραστηριότητες και κάποια έχουν χαρακτήρα παιχνιδιού ανακάλυψης. Οι δραστηριότητες μπορούν να γίνουν στην τάξη με τη συμμετοχή όλων των παιδιών, ώστε να υπάρξει συζήτηση και να γίνει αντιληπτό ότι ο καθένας μας «διαβάζει» με τον δικό του τρόπο το ίδιο έργο τέχνης, το αντιλαμβάνεται και το

ερμηνεύει σύμφωνα με τις εμπειρίες του, τα ενδιαφέροντά του και τα προσωπικά του βιώματα. Εκπαιδευτικός και παιδιά μπορούν να εφαρμόσουν δραστηριότητες που προτείνει ένα βιβλίο και σε άλλα ή σε έργα τέχνης που θα βρουν σε λευκώματα, καταλόγους μουσείων ή πινακοθηκών ή στο διαδίκτυο.

Για παράδειγμα, δραστηριότητες που μπορούν να εφαρμοστούν και σε άλλα βιβλία υπάρχουν στα *Γιάννης Μόραλης και το μυστικό παιχνίδι των σχημάτων* και *Ένα απίθανο βιβλίο σύγχρονης ελληνικής τέχνης για παιδιά*.

Ενδεικτικές δραστηριότητες

- Με αφορμή το βιβλίο **Το παραμύθι με τα χρώματα**

Τα παιδιά βάζουν χρώμα στην πόλη τους, στη γειτονιά τους, στους τοίχους του σχολείου, χρησιμοποιώντας τα χρώματα όποιου ζωγράφου επιλέξουν από τα βιβλία του σάκου. Η δραστηριότητα μπορεί να γίνει σε ασπρόμαυρες φωτογραφίες.

Αναζητώντας χρώματα: με αφόρμηση την ιστορία του βιβλίου, τα παιδιά ψάχνουν τα χρώματα στα βιβλία της βαλίτσας. Επιλέγουν ένα διαφορετικό χρώμα από κάθε ζωγράφο (π.χ. το κίτρινο του Βαν Γκογκ) ή από κάποιο έργο (π.χ. κεραμιδί από έργο του Τζότο) και χαρίζουν στη χώρα που έμεινε ασπρόμαυρη.

Τι θα συνέβαινε αν τα χρώματα έφευγαν από τα έργα του Μόραλη, του Βαν Γκογκ κ.ο.κ. Τα παιδιά περιγράφουν, συζητούν και δημιουργούν.

- Πορτρέτα

Αφού εντοπίσουν στα βιβλία πορτρέτα, τα παιδιά ακολουθώντας τα χρώματα και την τεχνοτροπία του ζωγράφου που επέλεξαν, ζωγραφίζουν σε ζευγάρια το ένα το πορτρέτο του άλλου. Παραλλαγή: Επιχρωματίζουν ή κόβουν και κάνουν κολλάζ ασπρόμαυρες δικές τους φωτογραφίες.

- Με τον τρόπο του ... (Κλέε, Γύζη κ.ο.κ)

Ακολουθώντας το ύφος και τη θεματολογία ενός δημιουργού που παρουσιάζεται σε κάποιο από τα βιβλία, τα παιδιά φτιάχνουν δικά τους έργα και δίνουν τίτλους. Προέκταση: Τα παιδιά «επεκτείνουν» ένα έργο τέχνης. Βάζουν ένα αντίγραφο σε χαρτί του μέτρου και ζωγραφίζουν τη συνέχεια όπως τη φαντάζονται, ακολουθώντας το ύφος του αρχικού δημιουργού.

- Ένα έργο αφηγείται

Ο εκπαιδευτικός επιλέγει ένα έργο, διαφορετικό κάθε φορά, και ζητά από τα παιδιά να «μπουν» σε αυτό. Να δουν, να μυρίσουν, να ακούσουν, να νοιώσουν. Κάθε παιδί αφηγείται την εμπειρία του από την φανταστική του «εισβολή» στο έργο. Προέκταση: Σε αντίγραφο του έργου, κολλούν τη φωτογραφία τους ή μια ανθρώπινη μορφή και σε συννεφάκι γράφουν μια σκέψη τους.

- Τόποι φαντασίας

Ακολουθώντας το ύφος ενός ή περισσότερων έργων, που παρουσιάζεται σε κάποιο από τα βιβλία, φτιάχνουν δικά τους έργα φανταστικών τόπων. Προτείνεται να χρησιμοποιήσουν ποικίλες / μικτές τεχνικές. Περιγράφουν τους τόπους αυτούς και τους δίνουν όνομα.

Η πόλη / ο τόπος των ονείρων μου: σε χαρτί του μέτρου ή ύφασμα

Τα παιδιά χωρίζονται σε μικρές ομάδες. Κάθε ομάδα επιλέγει ένα από τα βιβλία που αναφέρονται σε καλλιτέχνες. Ακολουθώντας τον τρόπο του καλλιτέχνη, ζωγραφίζει σε ύφασμα ή χαρτί του μέτρου μια πόλη π.χ. με έμπνευση από τον Μόραλη, τον Τζότο, τον Χατζηκυριάκο-Γκίκα, τον Νίκο Αλεξίου (από το Ένα απίθανο βιβλίο σύγχρονης Ελληνικής τέχνης για παιδιά) ... ή ένα τοπίο π.χ. με έμπνευση από τον Ρουσό, τον Βαν Γκογκ.... Ο ίδιος καλλιτέχνης θα μπορούσε να αποτελέσει πηγή έμπνευσης για πόλη ή τοπίο, π.χ. Κλέε. Τα παιδιά φροντίζουν να καλύψουν με χρώματα ολόκληρη την επιφάνεια των έργων τους. Τέλος ενώνουν τα έργα μεταξύ τους.

- Θεματικές αναζητήσεις

Με αφορμή τα βιβλία της σειράς «Τέχνη για παιδιά» (**Φαγητό για τα μάτια, Παρατηρώντας τα ζώα** κλπ), τα παιδιά επιλέγουν θέματα και τα αναζητούν στα βιβλία αλλά και στο διαδίκτυο, π.χ. το δέντρο στην τέχνη, το σπίτι κ.ο.κ. Πώς βλέπουν το ίδιο θέμα με διαφορετικό τρόπο οι δημιουργοί; Σε τι μοιάζει σε τι διαφέρει ο τρόπος έκφρασης των ζωγράφων για το ίδιο θέμα; Προτείνεται να κάνουν ανάλογα ppt ή μικρά βιβλία. (Έργα τέχνης κατά θέμα - ευρετήριο http://commons.wikimedia.org/wiki/Category:Art_by_subject)

- Μικτές ιστορίες

Τα παιδιά χωρίζονται σε ομάδες και μοιράζονται τα βιβλία. Σε πρώτη φάση, κάθε ομάδα επιλέγει μια σειρά από 6-10 έργα από όλα τα βιβλία που έχει στη διάθεσή της. Στη συνέχεια οι ομάδες ανταλλάσσουν τις σειρές των έργων που επέλεξαν. Σε δεύτερη φάση, κάθε ομάδα δημιουργεί μια αφήγηση στηριγμένη στη σειρά των έργων που της δόθηκε.

- Συναντήσεις

Ο ... μπαίνει στο έργο του ... Οι δημιουργοί συναντιούνται, π.χ. Ο Τζότο και ο Πικάσο, Ο Ρουσό και ο Ντα Βίντσι. Πώς θα μπορούσε ο ένας να επηρεάσει τον άλλο;

Το φεγγάρι του Μόραλη συναντά το φεγγάρι του Κλεε (βλ. τα έργα από τα αντίστοιχα βιβλία), Το νυσταγμένο φεγγάρι συναντά τις τελείες της Λείας, ο ζωγράφος του δάσους τον Ρουσό, ο καλογιός το αγόρι που ζωγράφιζε τον ουρανό και τον μικρό Δομήνικο (ενδεικτικά). Τα παιδιά δημιουργούν τις ιστορίες αυτών των συναντήσεων.

- Κυνηγώντας τις λεπτομέρειες

Αντιγράφοντας την ιδέα από το βιβλίο της Σελιέ, τα παιδιά κάνουν ανοίγματα σε διαφορετικά σημεία ενός χαρτονιού. Τοποθετούν το χαρτόνι τους πάνω από τα έργα για να εστιάσουν σε λεπτομέρειες.

Προέκταση: Τα παιδιά επιλέγουν λεπτομέρειες, τις αντιγράφουν με φωτοτυπία, τις μεγεθύνουν, τις επιχρωματίζουν και δημιουργούν το φανταστικό μουσείο της λεπτομέρειας. Μπορούν στη συνέχεια να «μαντεύουν» από ποιο έργο προέρχονται οι λεπτομέρειες αυτές.

- Εικονογραφήσεις

Τα παιδιά επιλέγουν έργα τέχνης και τα προτείνουν για την εικονογράφηση παραμυθιών ή λογοτεχνικών κειμένων.

Έξω από το σχολείο

Με αφορμή τα βιβλία, πραγματοποιούν δημιουργική επίσκεψη σε μουσεία, πινακοθήκες, συλλογές, αίθουσες τέχνης. Καλό είναι ο εκπαιδευτικός να έχει ετοιμάσει ή επιλέξει κάποιες δραστηριότητες από όσες προτείνονται στα βιβλία της βαλίτσας και να τις δουλέψει με τα παιδιά στον χώρο της επίσκεψης.

Μουσειοκατασκευές και εκπαιδευτικοί φάκελοι με θέματα από τις εικαστικές τέχνες για δανεισμό:

Μουσείο Ελληνικής Παιδικής Τέχνης, Μουσείο Μπενάκη, Μουσείο Κυκλαδικής Τέχνης

Ενδεικτικά, υλικό από το διαδίκτυο

<https://www.youtube.com/watch?v=1EgPBdyq5EM> Το παραμύθι με τα χρώματα σε αφήγηση

<http://pampalaionero.wordpress.com/2010/04/30/%CF%80%CE%B1%CF%85%CE%BB%CE%B9%CE%BD%CE%B1-%CF%80%CE%B1%CE%BC%CF%80%CE%BF%CF%85%CE%B4%CE%B7-%CE%B7-%CF%80%CE%BF%CE%BB%CF%8D%CF%87%CF%81%CF%89%CE%BC%CE%B7-%CE%B9%CF%83%CF%84%CE%BF%CF%81%CE%AF%CE%B1> Ποίημα για χρώματα από το Παμπούδη, Παυλίνα, 1999, *Η πολύχρωμη ιστορία. Ιστορίες για γέλια και για χρώματα*, Αθήνα: Libro. Προτείνεται να συνδυαστεί με *Το παραμύθι με τα χρώματα*.

Ενδεικτικές ηλεκτρονικές διευθύνσεις για αναζήτηση εικαστικών έργων για αξιοποίηση σε συνάρτηση με τα βιβλία:

- Ευρετήριο έργων Εθνικής Πινακοθήκης
<http://www.nationalgallery.gr/site/content.php?sel=65>

- Δημοτική Πινακοθήκη Λάρισας - Μουσείο Γ. Ι. Κατσίγρα: Ψηφιακή συλλογή
<http://www.larissa-katsigras-gallery.gr/el/digitallibrary>

- Η συλλογή της Πινακοθήκης Αβέρωφ
<http://www.averoffmuseum.gr/site/content.php?setlocale=1&sel=3>

- Μακεδονικό Μουσείο Σύγχρονης Τέχνης:

οι συλλογές <http://www.mmca.org.gr/mmst/el/collection.htm?m=2;3>

και έργα κατά καλλιτέχνη, αλφαβητικά <http://www.mmca.org.gr/mmst/el/collection.htm?m=1>

- ΙΣΕΤ, Ινστιτούτο Ελληνικής Τέχνης: Ψηφιακή πλατφόρμα καταγραφής σύγχρονης Ελληνικής Τέχνης από το 1945 και εξής <http://dp.iset.gr/artist/list.html>

- Έργα του Paul Klee <http://www.paulklee.net> και <http://www.bertc.com/subfive/g145/index.htm>

- Οι συλλογές του MOMA (Μουσείο Σύγχρονης Τέχνης, Νέα Υόρκη)
http://www.moma.org/collection/browse_results.php?criteria=G%3AHI%3AE%3A1&page_number=1&template_id=6&sort_order=2

- Ηλεκτρονικό αρχείο με έργα Ελλήνων ζωγράφων <http://paletaart.wordpress.com>
- Έργα τέχνης κατά θέμα - ευρετήριο
http://commons.wikimedia.org/wiki/Category:Art_by_subject
- Ευρετήριο κατά καλλιτέχνη, συλλογή, θέμα
<https://www.google.com/culturalinstitute/project/art-project>
- Ευρωπαϊκή διαδικτυακή πύλη MICHAEL (Multilingual Inventory of Cultural Heritage in Europe) <http://www.michael-culture.org> Ψηφιακές συλλογές από μουσεία, αρχεία, βιβλιοθήκες και άλλους πολιτιστικούς φορείς από όλη την Ευρώπη
- Συλλογές της Πινακοθήκης Ουφίτσι <http://www.arca.net/uffizi/index/htm>
- Πίνακες εμπρεσιονισμού
<https://www.google.gr/search?q=impressionist+paintings&hl=el&tbm=isch&tbo=u&source=univ&sa=X&ei=q8vxU9fcH6GA4gSC6YGQAQ&ved=0CBwQsAQ&biw=911&bih=405>
- Πίνακες του Πόλοκ (αφηρημένος εξπρεσιονισμός). Ο Πόλοκ τοποθετούσε στο έδαφος τον καμβά και έσταζε με χαοτικό τρόπο πάνω του τις μπογιές.
<https://www.google.gr/search?q=impressionist+paintings&hl=el&tbm=isch&tbo=u&source=univ&sa=X&ei=q8vxU9fcH6GA4gSC6YGQAQ&ved=0CBwQsAQ&biw=911&bih=405#hl=el&q=pollock&revid=1605288211&tbm=isch&imgdij=>

Επιμέλεια: Καλλιόπη Κύρδη, εκπαιδευτικός, Υπεύθυνη Πολιτιστικών Θεμάτων στην Α' Διεύθυνση Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης Αθήνας

